

УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Стефан Нинковић

Школско лидерство као детерминанта социјалног понашања ученика

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<ol style="list-style-type: none">1. Датум и орган који је именовao комисију 16. 09. 2016. Наставно-научно веће Филозофског факултета у Новом Саду.2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:<ol style="list-style-type: none">1. др Светлана Костовић, редовни професор, ужа научна област Педагогија, 28. 03. 2013, Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду, председник;2. др Оливера Кнежевић Флорић, редовни професор, ужа научна област Педагогија, 29.10.2013, Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду, ментор;3. др Бисера Јевтић, ванредни професор, ужа научна област Педагогија, 18.03.2013, Филозофски факултет, Универзитет у Нишу, члан;4. др Слађана Зуковић, ванредни професор, ужа научна област Педагогија, 29.10.2013, Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду, члан.
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<ol style="list-style-type: none">1. Име, име једног родитеља, презиме: Стефан, Раде, Нинковић2. Датум рођења, општина, држава: 07. 04. 1985. Шабац, Република Србија3. Назив факултета, назив студијског програма дипломских академских студија – мастер и стечени стручни назив Филозофски факултет, Мастер академске студије педагогије, Мастер педагог4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија 2010, Докторске академске студије педагогије
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
<p>Школско лидерство као детерминанта социјалног понашања ученика</p>

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са назнаком броја страна, поглавља, слика, шема, графикана и сл.

Дисертација Стефана Нинковића припада научној области Педагогија. Написана је на српском језику, а извод је дат на српском и енглеском језику. Докторска дисертација је обима 226 странице куцаног текста и садржи 8 поглавља, 47 табела, 11 слика и 8 прилога.

Дисертација се бави проучавањем природе односа између трансформационог лидерства и социјалног понашања ученика у образовном контексту Републике Србије. Чине је следећих осам поглавља: (1) Увод, (2) Теоријски приступ истраживању, (3) Методолошка оријентација истраживања, (4) Резултати истраживања, (5) Дискусија, (6) Закључак, (7) Референце и (8) Прилози. Дисертација је написана у складу са стандардним форматом истраживачког рада из области педагогије.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Наслов. Наслов докторске дисертације је јасно и прецизно формулисан, и у складу је са темом и садржајем истраживања.

Увод. У овом делу дисертације, на основу резултата међународних истраживања, образложени су ефекти образовног лидерства на исходе ученика. Такође, указано је на теоријско-методолошка ограничења досадашњих студија у овој области. У уводном делу рада представљена је структура дисертације и описане су потребе за овим истраживањем.

Теоријски приступ истраживању. Овај део дисертације посвећен је прегледу теоријских полазишта релевантних за проблем истраживања: социјално–когнитивне теорије и социјалног конструктивизма. Дефинисан је појам лидерства и представљени су различити приступи објашњењу лидерства. Описани су савремени модели лидерства у образовању, с посебним акцентом на трансформационом и педагошком лидерству. Друга тематска целина усмерена је на појам социјалног понашања деце и младих и досадашња истраживања школе као контекста развоја социјалног понашања ученика. Дати преглед литературе је актуелан и пружа свеобухватни увид у проблем истраживања.

Методолошка оријентација истраживања. Ово поглавље написано је у складу са важећим стандардима емпиријских истраживања у педагогији. Проблем истраживања утемељен је на актуелним научним ставовима и сазнањима и јасно је исказан. Циљ истраживања експлицитно је одређен и операционализован кроз истраживачке задатке и хипотезе. Кандидат је описао варијабле, методе, технике и инструменте истраживања. Оно што овде треба истаћи јесте комплексност истраживачке процедуре и укључивање два узорка: наставника и ученика. Избор истраживачког нацрта који одговара циљевима истраживања и омогућава проверу постављених хипотеза указује на методолошку писменост кандидата. Инструменти су адекватно одабрани и описани. Нацрт је праћен одговарајућим статистичким поступцима.

Резултати истраживања. Ово поглављено чине три целине, а структура излагања резултата у потпуности је у складу са постављеним истраживачким хипотезама. У првој целини приказани су дескриптивни показатељи коришћених инструмената. Другу целину чине резултати који се односе на улогу социо-демографских карактеристика испитаника. Трећу целину чине резултати тестирања хипотеза истраживања. У овом делу приказани су резултати истраживања односа између трансформационог лидерства, самоефикасности и колективне ефикасности наставника. Након тога представљени су резултати анализе

разлика у социјалном понашању ученика у односу на израженост трансформационог лидерства у школи. Посебан одељак посвећен је резултатима испитивања ефеката колективне ефикасности наставника на однос трансформационог лидерства у школи и социјалног понашања ученика. Део резултата ове дисертације посвећен је релацијама између колективне ефикасности наставника и социјалног понашања ученика.

Подаци су обрађени адекватно одабраним статистичким поступцима и у складу су са постављеним задацима истраживања. Сви резултати су прегледно приказани у форми табела и графикана.

Поглавље **Дискусија истраживања** садржи разматрање и интерпретацију добијених резултата, као и њихово компарирање са резултатима претходних истраживања и актуелним научним ставовима. Добијени резултати су интегрисани са најновијим теоријским и емпиријским достигнућима у областима лидерства у образовању и социјалног понашања ученика.

Закључак. У овом поглављу дата су закључна разматрања, у којима су сажето, јасно и прецизно сумирани резултати докторске дисертације. Уз то ова целина обухвата и оцену приказаних резултата са наведеним предностима, ограничењима студије и импликацијама за даља истраживања и образовну праксу. Сви закључци су логично изведени из резултата истраживања.

У одељку **Референце** су наведене коришћене библиографске јединице, које су актуелне и релевантне за испитивану тематику.

У одељку **Прилог** су приказани коришћени инструменти као и део резултата статистичке обраде који су објашњени у поглављу о резултатима, али због обимности нису приказани у основном тексту.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Таксативно навести називе радова, где и када су објављени. Прво навести најмање један рад објављен или прихваћен за објављивање у часопису са ISI листе односно са листе министарства надлежног за науку када су у питању друштвено-хуманистичке науке или радове који могу заменити овај услов до 01. јануара 2012. године. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

1. **Ninković, S., & Knežević Florić, O.** (2016). Transformational school leadership and teacher self-efficacy as predictors of perceived collective teacher efficacy. *Educational Management, Administration & Leadership*. Потврда у прилогу. doi: 10.1177/1741143216665842 **(M23)**
2. **Ninković, S.** (2014). Концепција етичког лидерства у школи. *Pedagogija, 3*, 346-350. **(M51)**
3. Knežević Florić, O. i **Ninković, S.** (2014). Transformaciono liderstvo u školskom okruženju. *Godišnjak Filozofskog fakulteta u Novom Sadu, 39(1)*, 83-95. **(M51)**
4. Кнежевић Флорић, О. и **Нинковић, С.** (2013). Социјални капитал, самоефикасност и интеракција знања међу наставницима. *Педагошка стварност, 4*, 561-572. **(M52)**
5. Кнежевић Флорић О. и **Нинковић, С.** (2015). Трансформационо лидерство: димензије и процеси утицаја. У: С. Дубљанин, М. Митровић, и В. Орловић (Ур.), *Педагошки допринос унапређењу подучавања и учења* (стр. 101-105). Београд: Педагошко друштво Србије. **(M33)**
6. **Нинковић, С.** и Кнежевић Флорић О. (2015). Карактеристике квалитетног развоја

лидерства и лидера у образовању. У: С. Шевкушић, Ј. Радишић, и Д. Малинић (Ур.), *Изазови и дилеме професионалног развоја наставника и лидера у образовању* (стр. 30-33). Београд: Институт за педагошка истраживања. (МЗЗ)

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Основни циљ овог истраживања био је испитивање повезаности трансформационог лидерства у школском окружењу, самоефикасности и колективне ефикасности наставника, с једне стране, и социјалног понашања ученика средњих школа у Србији, с друге стране. Управо због тога, истраживачки допринос овог рада јесте бављење ефектима школског лидерства на социјално понашање, а не на академска постигнућа ученика. Одабрани истраживачки нацрт показао се прикладним за извођења закључака у вези са односима између варијабли укључених у истраживање. Резултати истраживања сумирани су у неколико закључака:

- Трансформационо лидерство значајно објашњава колективну ефикасност, али не и самоефикасност наставника. Овај резултат је у складу са потврђеним становиштем да су трансформациони лидери у већој мери фокусирани на успешност колектива него на индивидуална постигнућа његових чланова.
- Поједине димензије трансформационог лидерства више доприносе колективне ефикасности наставника. На основу овог резултата изведен је закључак да групна и индивидуална трансформациона понашања лидера доприносе опаженој колективној ефикасности наставника.
- Постоји позитивна повезаност између самоефикасности и колективне ефикасности наставника, што говори у прилог реципрчном односу између два нивоа опажене ефикасности наставника.
- Установљено је да ученици у школама у којима је трансформационо лидерство присутније у мањој мери испољавају проблеме у понашању.
- Добијено је да самоефикасност наставника у домену одржавања дисциплине ученика доприноси мањем присуству проблема у понашању средњошколаца. С друге стране, нису нађене разлике у испољавању социјалног понашања ученика с обзиром на израженост колективне ефикасности наставника.
- Установљено је да постоји значајан ефекат интеракције трансформационог лидерства и колективне ефикасности наставника на проблеме у понашању ученика. Слабо изражено трансформационо лидерство у школи, у условима неразвијене колективне ефикасности наставника, предвиђа већу учесталост проблема у понашању ученика.
- Закључено је да постоји значајан ефекат интеракције самоефикасности и колективне ефикасности наставника на израженост проблема у понашању ученика. Другим речима, неразвијеност колективне ефикасности наставника, у условима њихове ниске самоефикасности, праћена је повећањем учесталости проблема у понашању ученика.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

На основу прегледа и анализе докторске дисертације кандидата Стефана Нинковића, Комисија је сагласна у мишљењу да је кандидат успешно обрадио тему и дао научни допринос проучавању једног веома актуелног и значајног питања, како за педагошку теорију тако и за педагошку праксу. Резултати до којих је кандидат дошао обогаћују педагошка сазнања и посебно доприносе потпунијем разумевању проблема утицаја трансформационог лидерства као

облика управљања образовном институцијом како на развој колективне и индивидуалне ефикасности наставника, тако и на социјално понашање ученика у школи. Кандидат је прецизно поставио предмет, проблем, циљ и задатке истраживања. Комисија оцењује да сам процес истраживања, добијени налази и закључци који из њих произилазе представљају значајан допринос разумевању и теоријском позиционирању трансформационог лидерства и колективне ефикасности наставника, разумевању и експликацији сложаја вештина социјалног понашања ученика, као и провери сазнања на емпиријској равни о међусобној вези, утицају и делотворном односу ових конструката и њихових појединачних ентитета. За прикупљање података кандидат је користио релевантну и савремену педагошку литературу; резултати емпиријског истраживања су ваљано анализирани, а закључци добро засновани и одмерени. У анализи резултата истраживања кандидат је испољио критичност, отвореност за проблеме и спремност за другост у приступу њиховог решавања, способност да из мноштва података зналачки издвоји битне, као и да јасно и прецизно изложи своје ставове. У том смислу, Комисија позитивно оцењује начин приказа и тумачења резултата истраживања.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме

Комисија оцењује да је докторска дисертација **Школско лидерство као детерминанта социјалног понашања ученика**, кандидата Стефана Нинковића написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме дисертације.

2. Да ли дисертација садржи све битне елементе

Комисија оцењује да докторска дисертација садржи све битне елементе потребне овој врсти академског рада.

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци

Комисија оцењује да ова докторска дисертација даје значајан допринос педагошкој науци с обзиром да артикулише веома редак теоријско-методолошки приступ конкретной педагошкој проблематици, као и да значајно скреће пажњу научне и стручне јавности на важност управљања образовном институцијом, неопходност креирања колективне ефикасности и самоефикасности наставника, али и децентрираног погледа на проблем подстицања развоја вештина социјалног понашања ученика. Конкретно, Комисија оцењује да се оригиналан теоријски допринос дисертације огледа у: разумевању и теоријском позиционирању трансформационог лидерства као облика управљања образовном институцијом, разумевању и теоријској експликацији претпоставки Бандурине теорије о колективној ефикасности и самоефикасности наставника, разумевању сложаја способности и вештина у социјалном понашању ученика, као и емпиријској провери сазнања о међусобној вези, утицају и делотворном односу ових конструката и њихових појединачних ентитета. На практичном плану, оригиналан допринос дисертације огледа се у следећем: поимање педагошког процеса као комуникативно-интерактивног, промена у ефикасности рада наставника у циљу креирања позитивне емоционалне и просоцијалне климе у школи и разреду, конкретизација и нови руководећи, али и методички приступи у подстицању развоја интраперсоналних и интерперсоналних способности и наставника и ученика, отварање нових поља професионалног интересовања и рада наставника у циљу подстицања развоја просоцијалног понашања ученика.

4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања

Комисија оцењује да докторска дисертација кандидата Стефана Нинковића нема битних недостатака.

X ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже да се докторска дисертација под насловом **Школско лидерство као детерминанта социјалног понашања ученика** прихвати, а кандидату Стефану Нинковићу одобри одбрана.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ:

др Светлана Костовић, редовни професор,
Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду - председник

др Оливера Кнежевић Флорић, редовни професор,
Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду, ментор

др Бисера Јевтић, ванредни професор,
Филозофски факултет, Универзитет у Нишу, члан

др Слађана Зуковић, ванредни професор,
Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду, члан